

MÉLYFÚRÁS

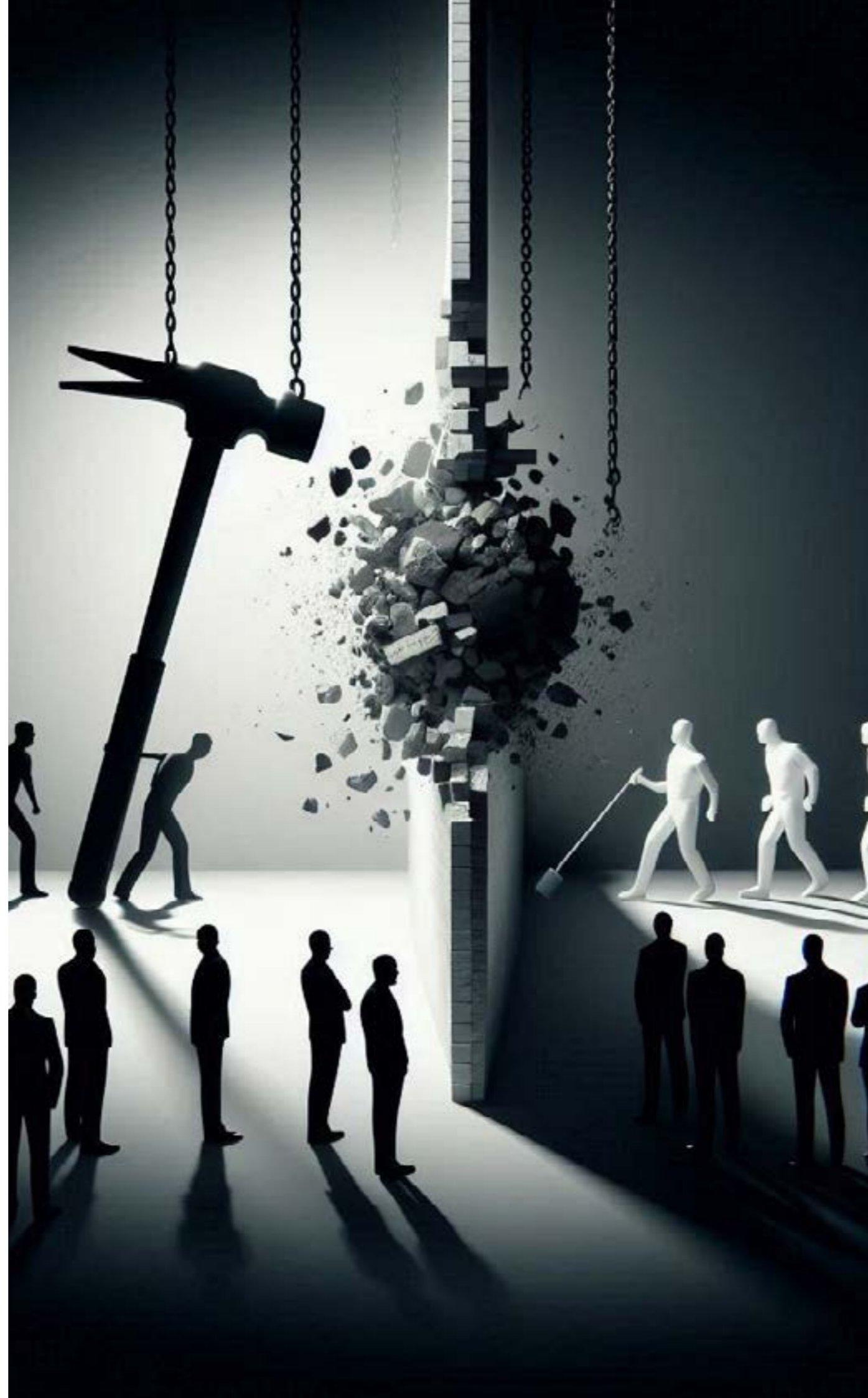
Fókuszban az amerikai
demokrácia

M MÉLTÁNYOSSÁG
politikaelemző központ

2024. november

- 01** Párbeszéd szerepe az amerikai társadalomépítésben
(Kiss Róbert Dávid)
- 02** Választások a demokrácia ellen
(Zsiga Bulcsú)
- 03** Hogyan gondolkodnak Amerikában a demokráciáról?
(Kiss Róbert Dávid)
- 04** Polarizáció és képviselet
(Kiss Róbert Dávid)
- 05** Pártfejlődés és polarizáció az Egyesült Államokban
(Zsiga Bulcsú)
- 06** Önérdek és demokrácia
(Zsiga Bulcsú)
- 07** Hogyan rombolja a demokráciát Amerikában a vidék-város ellentét
(Zsiga Bulcsú)
- 08** Tátongó szakadék vagy enyhe nézeteltérés a szemben álló felek között
(Kiss Róbert Dávid)
- 09** Párbeszéd a társadalom polarizálódása ellen
(Zsiga Bulcsú)
- 10** Milyen hatással volt a Capitolium ostroma Biden és Trump megítélésre
(Kiss Róbert Dávid)
- 11** A választásokról az iskolában
(Kiss Róbert Dávid)
- 12** Az indaulatos királycsinálók
(Zsiga Bulcsú)
- 13** A konszolidált demokrácia meggyengülése az USA-ban?
(Kiss Róbert Dávid)
- 14** Az amerikai demokrácia válságának történelmi gyökerei
(Zsiga Bulcsú)
- 15** Bizalomvesztés a választás intézményében?
(Kiss Róbert Dávid)

A Folyóiratról

A Mélyfúrás a Méltányosság Politika-elemző Központ sorozata, amely a politika értelmezésének nemzetközi trendjeit tekinti át. Ebben a számban az amerikai választások apropóján olyan tanulmányokat mutatunk be, melyek segíthetik az olvasót az USA-ban zajló kurrens folyamatok megértésében. A korábbi számokhoz hasonlóan rövid recenziók segítségével mutatjuk be a legfontosabb szempontokat, és emellett kiemeljük az egyes írók legfőbb állításait, valamint értékeljük is azokat. Így egy könnyen áttekinthető képet kaphat az olvasó arról, milyen főbb állításokat tett a nemzetközi politikatudomány az elmúlt egy-két év során, valamint a Méltányosság gondolatatait is megismerheti a témában.

FŐSZERKESZTŐ
Kiss Róbert Dávid

SZERKESZTŐ:
Zsiga Bulcsú Gellért

Bevezető

Az amerikai demokrácia kezdeményei már évszázadokkal ezelőtt megjelentek, azóta pedig hosszú organikus fejlődésen mentek keresztül. Azonban a mély gyökerek ellenére az elmúlt évtizedben nagy változáson ment keresztül ez a rendszer. Az utóbbi időszakban egyre többet hallani arról, hogy hiába az évszázados hagyományok, az amerikai demokrácia slamasztikában van. Ettől hangos a közbeszéd, elemzések, de még tudományos munkák is utalnak az amerikai demokrácia visszacsúszására.

Ebben a számban a novemberi választás kapcsán azt próbáljuk körüljárni, hogy valóban olyan rossz állapotban van-e az amerikai demokrácia, mint ahogyan első ránézésre tűnik, és ha igen, akkor melyek a folyamat mögött húzódó okok. Fontos, hogy az eredmények felületes elemzésén az egész amerikai politika átalakulására is rálássunk, hiszen ez segít igazán értelmezni a folyamatokat. Az egyik legfontosabb probléma az Egyesült Államokban a növekvő polarizáció, ami ráadásul más országban is gyengíti a demokráciát. Ennek a mértéke egyre növekszik és a politikusok attitűdje, valamint a közösségi média fogyasztási szokások és a törésvonalak tovább is erősítik. Egyrésztől ugyanis megszűnt a pártok kapuőr szerepe, hiszen nem képesek többé kontrollálni, és szűrni a színeikben induló politikusokat, akik visszaélve a hirtelen jött népszerűségükkel áthágnak bizonyos demokratikus normákat. Másrésztől a közösségi média algoritmusain túl a gyakorlati életben is beszorulnak az emberek a saját véleménybuborékjaikba és egyre kevésbé érintkeznek a társadalmi csoportjuktól eltérő emberekkel. Mindezt tovább erősíti a tény, miszerint az egyes oldalak azt gondolják, hogy a velük szemben állók sokkal rosszabb véleménnyel vannak róluk,

mint amilyen az a vélemény valójában, ez pedig növeli az eleve meglévő ellenszenvet. A demokrácia visszacsúszásának tünetei kapcsán egyebek mellett tárgyaljuk még a pártok átalakulását, az egyre inkább megjelenő politikai erőszakot és annak megítélését, valamint a demokratikus válság történelmi gyökereit is. A tanulmányok többsége felhívja arra a figyelmet, hogy ezek a válságtünetek valóban nagy veszélyt jelentenek az amerikai demokráciára, de igyekeztünk olyan írásokat is bemutatni, melyek éppen az USA ellenállóképességére hívják fel a figyelmet. Sok szempontból kiderül, hogy az amerikai demokrácia sok tekintetben jóval ellenállóbb, mint a magyar. Ugyanis olyan tapasztalatokkal, de ami még fontosabb eszköztárral rendelkezik az amerikai társadalom, melyek még a mostanihoz hasonló nehezebb időszakokban is képesek visszaállítani a demokrácia minőségét. Többek között ilyen a társadalmi csoportok közötti intenzív párbeszéd, amit intézményesen is próbálnak elősegíteni, de egyébként informálisan is nagy hatása van, ugyanis azok a polgárok, akik ismernek ellentétes politikai véleményű és más társadalmi háttérű szavazókat, sokkal kevésbé radikalizálhatók, mint akiknek homogén a baráti és rokoni társaságuk. Szintén jellemző, hogy az amerikai választók egy jelentős része számára a liberális demokrácia keretei alapvető fontosságúak preferenciájuk kialakításakor, éppen ezek a “demokratikus protestszavazatok” döntötték el a 2020-as választást Joe Biden javára. Így, bár a tanulmányok szerint az amerikai demokrácia valóban válságban van, azonban gazdag eszköztárral rendelkezik a válság lassítására és annak leküzdésére.

Kiss Róbert Dávid

PÁRBESZÉD SZEREPE AZ AMERIKAI DEMOKRÁCIÁBAN

Kenaston CS. *Step by Step: American Inter-racialism and the Origins of Talk-First Activism. Modern American History. 2022;5(1):1-25. doi:10.1017/mah.2022.2*

Connor Kenaston tanulmánya a rasszizmus példáján keresztül bemutatja, hogy a párbeszéd miként képes olyan folyamatokat elindítani, amelyek csillapítják a társadalmi csoportok között kialakult ellentéteket és hosszútávon hatnak a normák és a jogszabályok átalakulására is.

Kenaston választása azért esett a rasszizmus kérdéskörére, mert a probléma kapcsán jelent meg először a „talk-first activism” – ami a párbeszéd erejét segítségül hívva igyekszik feloldani, de legalább is enyhíteni a társadalmi csoportok között kialakult ellentéteket.

A szerző szerint a barátság és dialógus ideái az első lépések egy jobb világ létrehozásában, és ezeknek az eszméknek meghatározó szerepük

van az állam építésében. Ugyan a tanulmány a párbeszédre helyezi a hangsúlyt, rámutat arra, hogy nem kizárólag beszélgetésekkel igyekeztek közelebb hozni egymáshoz a különböző bőrszínű embereket, hanem olyan rekreációs eszközöket is alkalmaztak, mint a például a különböző sportok - melyeknek napjainkban is fontos szerepe van az egymás iránti elfogadás erősítésében.

A különböző fajok közötti ellentét lebontása az első világháború után kapott lendületre az USA-ban, amikor a vallási szervezetek elindították a fehér és már bőrszínű hívek közötti beszélgetéseket, hogy a különböző faji ellentétek ellenére összekovácsolják őket. Fontos megjegyezni, hogy ebben az időszakban még az egyetemen tanuló fiatalok is egyre inkább magukévé

tették a deszegregációt, és 1934-ben fiatal baloldali protestáns lelkészek egy csoportja – többnyire fehér férfiak, de egy maroknyi nő és fekete férfi is – megalakította a későbbiekben Déli Egyházi Szövetsége néven ismertté vált csoportot, hogy agitáljon a rossz munkakörülmények, az antiszemitizmus és a szegregáció ellen.

A harmincas években azonban nem volt elegendő előrelépés, és számos kritika érte a törekvéseket, miszerint „egy irodalmi klub légkörét” keltik, ahol a diákok „nem csinálnak mást, mint beszélnek... Szó szerint halálra beszélnek magukat”.

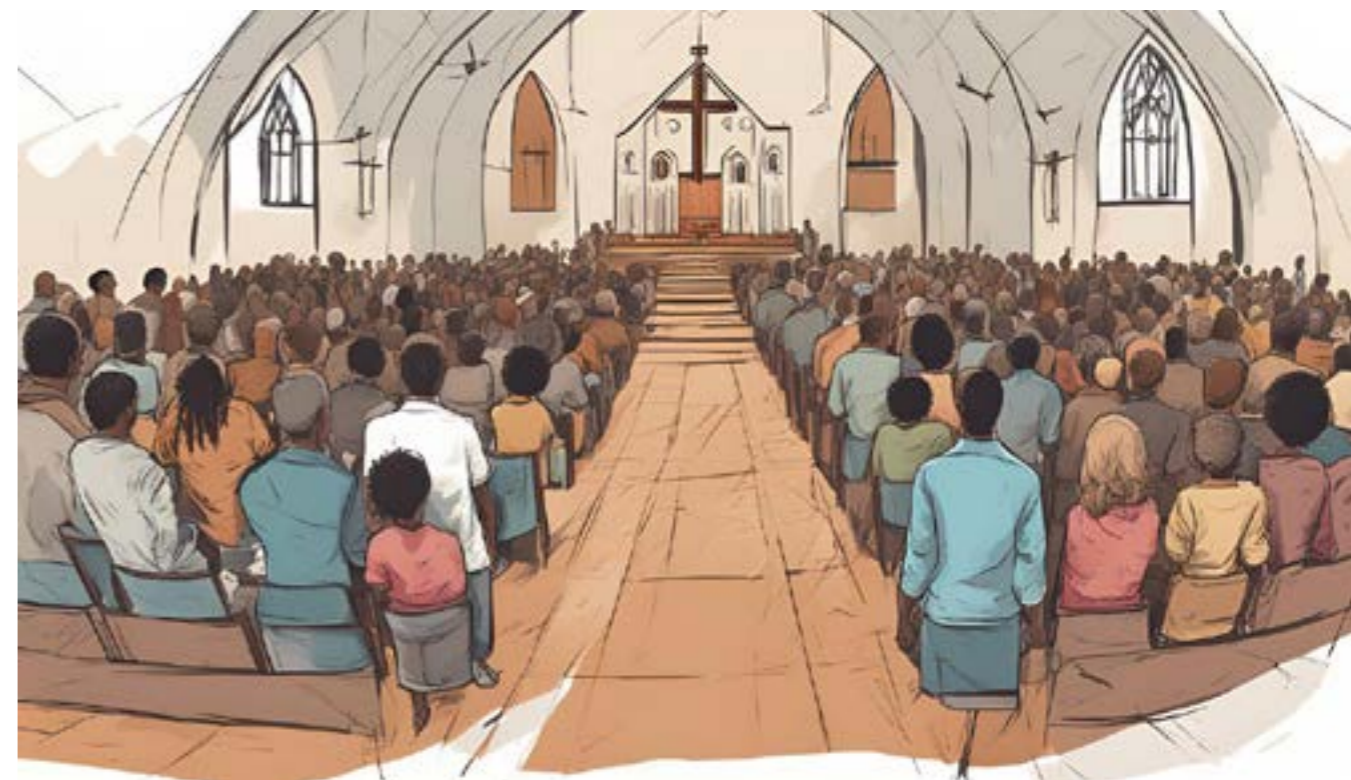
Az Egyesült Államok belépése a második világháborúba új kihívásokat hozott e területen, ugyanis a hadiipar bevonzotta színesbőrűeket a városokba, ami tovább növelte a rasszizmust tápláló feszültségeket. Ekkorra világossá tették a mozgalom vezetői, hogy az összejöveteleken a faji kapcsolatok programjának első lépcsőfokaként kell tekinteni, és a végső cél a társadalmi cselekvés - azaz a szegregáció leküzdése és a kisebbségek egyenjogúságának kiharcolása - kell legyen. Ez többnyire bojkottok szervezésében valamint a szegregáció megszüntetésére irányuló jogalkotási erőfeszítésekben nyilvánult meg. Ezzel együtt a második világháborúból a visszatérő fekete veteránok az egyre inkább jogtudatos generáció szimbólumaivá váltak, míg a náci rezsim által elkövetett borzalmak által kiváltott undor segítette enyhíteni a rasszizmuson

és a szegregáción.

1946 március 6-án a protestáns közösségeket tömörítő egyesület elsőpró többséggel elfogadott egy határozatot, amely a faji szegregációt „a szeretet és az emberi testvériség evangéliumának megsértésének” nyilvánította, és felszólította az azt alkotó gyülekezeteket, hogy fogadjanak el hasonló határozatokat. A ehhez hasonló mérföldkövekkel pedig megágyaztak az olyan törekvéseknek, mint az 1964-es szegregációt megszüntető polgári jogi törvény volt.

Gondolatok a tanulmányról

A tanulmányból kitűnik, hogy az amerikai társadalmépítésre jellemző a tudatosság. Igyekeztek olyan kölcsönös érdeklődésre számot tartó tevékenységeket is használni, mint például a kézművesség, a sport vagy a tánc, melyek lehetőséget adnak az egymáshoz való közeledésre. S ami még érdekesebb, hogy az egész folyamatot nem felülről, hanem alulról kezdeményezték. Magyarországon rendszerint az államtól várják a problémákra a megoldást az emberek, és általában alábecsülik a kisebb egyházi vagy civil közösségeknek a fontosságát, holott a tanulmány kitűnően rámutatott ezek erejére. Amerika tehát ismeri, és használta már a jó receptet a társadalmépítésben, de következő tanulmányokból arra következtethetünk, hogy napjainkban nem képes megfelelően alkalmazni - vagy: ez a folyamat hosszabb időt, akár évtizedek munkáját is igényelheti.

VÁLASZTÁSOK A DEMOKRÁCIA ELLEN

Layman, Geoffrey – Lee, Frances – Wolbrecht, Christina (2023): *Political Parties and Loser's Consent in American Politics. The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, Vol. 708, No. 1, pp. 164-183. DOI: 10.1177/00027162241229309

A politikatudomány sokáig úgy tartotta számon a pártokat, mint akik kapuőrként a demokráciát vigyázzák az antidemokratikus és autoriter fenyegetésekkel szemben.

Bár a Layman – Lee – Wolbrecht szerzőhármassal szerint a Demokraták és a Republikánusok, illetve a velük szimpatizáló aktivisták a XX. század során maguk voltak a demokratikus normák védőbástyái, mára ez a funkciójuk egyre jobban kiüresedett.

A fékek és ellensúlyok rendszeréről híres országban a demokrácia intézményeinek a szempontjai mára már alárendelődtek a választási győzelemnek.

A szerzők öt olyan tényezőt azonosítottak, amelyek az Egyesült Államokban az évtizedek alatt súlyosan aláásták a demokrácia tekintélyét és a választásokkal szembeni bizalmat.

1.) Az elmúlt három évtizedben egyre kisebb különbséggel nyertek a pártok elnökválasztást, ami megnehezíti a vereség elfogadását. Mindez táptalajként szolgált azoknak a feltevéseknek, hogy mind a 2016-os, mind a 2020-as elnökválasztást elcsalták.

2.) A két nagy párt ideológiája egyre inkább eltávolodott egymástól, tehát a szakpolitikai ígéretük teljesítése szempontjából egyre nagyobb téttel rendelkeznek a választások. Az abortuszról és a bevándorlásról szóló viták elmérgesedése a legeklatánsabb példája ennek.

3.) A hetvenes évekig a párteltek voltak azok, akik kiválasztották az elnökjelölteket. Ez a Trumphoz hasonló, szabályokat semmibe vevő, megegyezni képtelen politikusok kiszorítását garantálta, azonban az előválasztás széleskörű bevezetése után a pártok vezetése már elvesztette ezt a kontrollt.

4.) A politikusok szelekciójához hasonlóan a kampányfinanszírozás is függetlenedett a pártelittől, hiszen a különböző érdekcsoportok egyre több pénzzel támogathatták (és támogatták is) a jelölteket és befolyásolhatták azok politikáját. Ez ahhoz vezetett, hogy az újráválasztásban érdekelt politikusok a párt iránymutatása helyett a pénz után menjenek.

5.) A médiakörnyezet átalakulása a már sokak által ismert véleménybuborékok polarizáló és szélsőséges hangokat felerősítő hatása mellett újfent lehetővé tette a politikusok számára, hogy megkerüljék a mérséklő szándékú hagyományos pártelitet. Mindezt az is erősíti, hogy gyakran a mérvadó pártos médiumok határozzák meg a politika napirendjét és nem maguk a pártok.

A fentebb bemutatott hatások súlyos nyomot hagytak a demokrácia őreinek viselkedésén.

Egy közvélemény-kutatás eredményei arra mutatnak rá, hogy a politikailag elkötelezett és aktív választók jóval fontosabbnak tartják a pártos érdekeiket a demokratikus értékek védelmének.

Ugyanakkor a választók egy kis, jobboldali szelele jelentheti a „reményt”: ők megbüntették a Trump által támogatott jelölteket a 2022-es választáson.

GONDOLATOK A TANULMÁNYRÓL

A fentebb felvázolt jelenségek mind elvezetnek minket annak a megértéséhez, hogy Donald Trump miért lehet még mindig főszereplője az amerikai politikának. A Republikánus Párt több prominens politikus (Liz Cheney, Mitt Romney) is kifejezte, hogy a Demokrata Párt jelöltjét, Kamala Harrist támogatják és nem Trumpot, mivel úgy gondolják, hogy utóbbi komoly veszélyt jelent a demokráciára.

Ezek a politikusok annak ellenére, hogy korábban jelentős pozícióval rendelkeztek, a népszerűtlen véleményük miatt kiszorultak a párt fősodrából.

A szoros közvélemény-kutatási eredmények egyelőre azt mutatják, hogy az a „büntetési mechanizmus”, ami 2022-ben megállította a Republikánusok „vörös hullámát”, az kevésbé érvényesül ebben a kampányban. A Mélyfúrás mostani kiadásában több ízben is foglalkozunk a politikai erőszak kérdésével, illetve a Capitolium épületének a 2021. január 6-i ostromával, ami erőteljesen megingatta a jobboldali szavazóknak egy jelentős részének Trump irányában érzett elkötelezettségét. Úgy tűnik, hogy az amerikai választóknak az egyik fele számára fontosabb kérdés, hogy jobban él-e most, mint négy évvel ezelőtt. Ami, tegyük hozzá, nem illegitim.

HOGYAN GONDOLKODNAK AMERIKÁBAN A DEMOKRÁCIÁRÓL?

Az utóbbi évtizedben számos tanulmány és könyv jelent meg mely az amerikai demokrácia válságát taglalta, s e válságnak egy gócpontját igyekezett feltárni a kutatás. Az alábbi tanulmány két országosan reprezentatív amerikai közvélemény-kutatást és szakértői felmérést használ annak meghatározására, hogy az amerikaiak hogyan értelmezik a demokrácia szót, és értékeli, milyen mértékben igazodik a politológusok értelmezéséhez. Továbbá arra keresi a választ, hogy az amerikai lakosság demokrácia-értelmezésében vannak-e jelentős eltérések, és ha igen, akkor ezek inkább szociodemográfiai jellemzők vagy politikai preferenciák mentén a jelentősebbek. Ezek pedig azért is rendkívül fontos kérdések, mert rávilágíthatnak arra, hogy a válságból való kilábalást miként lehet végrehajtani.

Ugyanis, ha a demokrata és republikánus választók között nincs konszenzus a demokrácia ügyében – ahogy jellemzően sok más ügyben sincs -, akkor a válságkezelést az egyetértés megteremtésével kell kezdeni. Azonban, ha nincs drasztikus eltérés, akkor a válság kevésbé drasztikus, és a konszenzusra építve akár rövidebb távon feloldható lehet.

A vizsgálat első része arra fókuszált, hogy mely szempontokat tekintik a válaszadók alapvetően fontosnak a demokráciával kapcsolatban. Itt különösebb eltérések nem voltak tapasztalhatók, csupán az lehet érdekes, hogy például a nemek közötti egyenjogúságot többen tartották esszenciálisnak mint a szabad választásokat - amelyek

mint tudjuk központi szerepet játszanak a demokrácia hagyományos meghatározásaiban.

Ez arra is utal, hogy az amerikai értelmezésben politikai oldaltól függetlenül a demokrácia liberális elemei, azaz a korlátozott kormányzat és a jogállamiság hangsúlyosabbak, mint a szavazás.

Egy másik kérdésben a kutatás arra kereste a választ, hogy az amerikaiak melyik időszakot illetve országot tekintik demokratikusnak. Míg a republikánusok magasabb minősítést adtak az Egyesült Államoknak a Trump-kormány alatt, a demokraták magasabb minősítést adtak a Biden-kormány alatt. Jellemző tehát, hogy a választók a saját pártjuk győzelme esetét pozitívabbnak ítélik meg az országukban a demokrácia állapotát. Azok, akik helyeslik a Biden-adminisztrációt, sok más országot is demokratikusabbnak is értékelnek. Tehát a saját oldal győzelme esetén nem csak a saját demokráciának, hanem a többi ország demokráciának a megítélése is jobb.

Még ha a saját és más államok demokratikus teljesítményéről nincs is egyetértés, a kutatás legfontosabb megállapítása az, hogy nincs jelentős eltérés sem politikai preferenciák, sem szociodemográfiai jellemzők mentén a demokrácia értelmezését illetően.

Két reprezentatív felmérésben, amelyeket több éven keresztül végeztek, megállapították, hogy az amerikaiak demokráciáról alkotott elképzelése jól illeszkedik azokhoz a jelentésekhez és minősítésekhez, amelyeket legtöbb hozzáértő kutató is alkalmaz. A legfontosabb meghatározás az, hogy az amerikaiak a demokrácia kifejezést a liberális demokrácia rövidítéseként értelmezik. A tanulmány amellet érvel, hogy a polgároknak különösen a demokrácia liberális nézeteiről kell hasonlóan gondolkodniuk, mert így lesznek képesek ellensúlyként működni a végrehajtó hatalommal szemben, és csak így akadályozhatják meg a demokrácia visszaesését.

GONDOLATOK A TANULMÁNYRÓL

Az alábbi tanulmány rámutat arra, hogy olyan kérdéseket is érdemes megvizsgálni a demokratikus válságot illetően, hogy a lakosság miként gondolkodik a demokrácia értelmezéséről. Kissé meglepő, hogy a demokratikus válság tekintetében az USA – mint évszázados demokratikus hagyományokkal rendelkező ország – egy lapon van említve ezen hagyományokkal aligha rendelkező országokkal, mint Magyarország. Ugyan lehet, hogy a polarizáció mértéke, a demokratikus intézményekbe vetett hit és más szempontok mentén hasonló a helyzet, de a válságból való kilábalás ideje és nehézségi foka azon múlhat, hogy mennyire van egyetértés az olyan kérdésekben, mint a demokrácia mibenléte. Ugyanis lehet, hogy a saját politikusaikat általában demokratikusabbnak tekintik a választók, de talán a legfontosabb kérdésben, a demokrácia értelmezésében nincs vita a szemben álló oldalak között.

POLARIZÁCIÓ ÉS KÉPVISELET

A tanulmány abból az alapfelvetésből indul ki, hogy egyre növekszik a polarizáció az amerikai társadalomban, és ebben a folyamatban a politikai vezetők magatartásának is jelentős szerepe lehet. Ebből kifolyólag az tűnik logikusnak, hogy az amerikaiak azokat a választott képviselőket jutalmazzák, akik a másik oldalt támadva politizálnak – és valójában mélyítik a polarizációt. Ez azért is tűnik reálisnak, mert az amerikai politikában azok az utóbbi években egyre erősebben támadják egymást a szembenálló felek. Ez pedig abból is következik, hogy a választók elvárják az efféle harcias megnyilvánulásokat. A képviselet ugyanis nem feltétlenül a választók érdekeinek érvényesítését jelenti, hanem a választók gondolatainak artikulálását a politikai kommunikációban.

A kutató tehát röviden összefoglalva arra volt kíváncsi, hogy a választókban ténylegesen van-e igény az olyan megnyilvánulásokra a politikai vezetők részéről, amiben a másik tábor negatív fényben tüntet fel vagy számukra fontosabbak a pozitív előjelű üzenetek és a szavazó számára kívánatos közpolitikai álláspontok.

Például Trump esetében a győzelem a negatív kommunikációnak köszönhetően történt, vagy annak ellenére?

A kutatás három részből állt, melynek első részében arra kereste a választ a szerző, hogy a választók az ellenfelet negatív színben feltüntető

vagy a választó saját álláspontját pozitívan képviselő politikusokat preferálják inkább. A vizsgálatok során a választóknak különböző fiktív közösségi média bejegyzéseket mutattak, melyek alapján értékelniük kellett az adott politikusokat. Az eredmények alapján pedig kijelenthető, hogy a választadók összességében olyan képviselőkre vágnak, akiknek egyetértenek a közpolitikai preferenciáikkal. A negatív kommunikációra, az ellenfelek támadására jóval kisebb igény mutatkozott.

A második kutatásban empirikusan tesztelték azt a széles körben elterjedt elképzelést, hogy az emberek jobban utálják-e a másik pártot, mint amennyire támogatják a saját pártjukat. Rendkívül érdekes módon pedig nem csupán a párt peremszavazóit taszítja a negatív kommunikáció, hanem a párt bázisának leghűségesebb tagjait is.

Az előző két kísérlet azt sugallja, hogy még a legelkötelezettebb szavazók sem rajonganak a durva, ellenfeleket negatív színben feltüntető politikáért, ellenben szimpatizálnak a saját táborukat pozitívan feltüntető és a közpolitikai kérdésekben velük egyetértő megnyilvánulásokat közvetítő politikusokkal. A harmadik vizsgálat során pedig arra mutatott rá a szerző, hogy a választók sokkal inkább szimpatizálnak egy olyan vezetővel, akinek a problématerképe hasonló az övékéhez – ez persze nem is meglepő. Az viszont sokkal inkább, hogy ezt a szimpátiát a saját oldal pozitív színben való feltüntetése növeli, míg az ellenfél szidalmazása csökkenti.

A kutatás legfontosabb megállapítása, hogy sok narratívával ellentétben az emberek még mindig ügyeken alapuló képviseletet akarnak, és szeretnék, ha a vezetők értük cselekednének, és nem a pártos érzelmek mentén való politizálást jutalmazzák.

Azok a politikusok tehát, akik gyakran próbálják az ellenfeleik ellen hangolni a választókat, nem felelnek meg annak, amit választóik akarnak. Így nem igaz, hogy a választók miatt erősödik a polarizáció, sokkal inkább tűnik úgy, hogy a politikusok maguk mélyítik a politikai árkokat.

GONDOLATOK A TANULMÁNYRÓL

Nagyon fontos megjegyezni, hogy a tanulmány egy steril környezetben készült, és nem valódi politikusok bejegyzéseit mutatták be. Ugyan a politikusok kapnak nemet, bőrszint életkort stb. – de napjainkban kiemelt jelentősége van a karizmának és karakternek a politikában, s emiatt a politikai személye

egyáltalán nem lehangolható. Ezek a felvetések részben gyengítik a kutatási eredményeket, de ettől függetlenül is meglepő, hogy alapvetően a választóknak nem igazán van igényük a pártos, ellenfelet negatív színben feltüntető politizálásra. Nem szabad azonban elfelejtenünk, hogy a politikus érdeke, hogy folyamatosan ott legyen a választó életében, amihez elengedhetetlen a feszültségkeltés. Lehetséges tehát, hogy a választók pozitív üzenetekkel operáló politikusra vágnak, azonban ő sokkal kevésbé tudna ismertséget szerezni egy olyannal szemben, aki bátran használja a pártos durva kommunikáció eszközeit. Tehát ahhoz, hogy egy jelölt felkerüljön a politikai palettára, kellenek a polarizáló, érzelmekre apelláló üzenetek, különben nem figyelnek fel rájuk az emberek. De mikor már felkerült a színpadra az adott személy akkor a fontosabb az lesz, hogy mi az üzenete. Talán ezt a jelenséget látjuk Magyar Péter esetében is, aki radikális nyelvezetével robbant be a köztudatba, de az EP-választás után már egyre többet beszél szakpolitikai kérdésekről, és egyre finomodik a kommunikációs stílusa is..

Costa, M. (2021), *Ideology, Not Affect: What Americans Want from Political Representation*. *American Journal of Political Science*, 65: 342-358. <https://doi.org/10.1111/ajps.12571>

PÁRTFEJLŐDÉS ÉS POLARIZÁCIÓ

Amikor az Egyesült Államok pártrendszerére hivatkoznak, akkor azt jellemzően kétpártrendszerként jellemzik, hiszen a két nagy párt (a Demokrata Párt és a Republikánus Párt) verseng az elnöki tisztségért. Ez azonban csak részben fedti a valóságot, mivel sokan az USA föderális berendezkedéséről „megfeledkezve” csak a szövetségi politikára fókuszálnak, vagyis nem számolnak azzal, hogy mind az ötven tagállam kvázi önálló pártrendszerrel bír.

A Hopkins – Schickler – Azizi szerzőhármas szerint az amerikai politikai polarizációra vonatkozó történeti kutatások komoly hiátussal rendelkeznek, hiszen figyelmen kívül hagyják a tagállami politikát, pedig az ugyanúgy a rendszer része.

Az amerikai politikai fejlődés egyik fontos adottsága a föderális államszervezet, ami a szövetségi kormányzat mellett a tagállamoknak is komoly jogköröket biztosít. Ez az alapstruktúra egy meglehetősen decentralizált pártrendszert eredményezett. Kis túlzással a két párt a tagállami pártok, politikusok és aktivisták laza szövetségeként működik. A hierarchikus kötöttségek hiányában nem volt akadálya annak, hogy a republikánusok és demokraták együttműködjenek a lokális problémák megoldása során.

Azonban a tagállami pártrendszerek fejlődésére egyszerre hatott a polarizáció növekedése, valamint a pártpolitika „elszövetségesedése”, azaz az, hogy a tagállami helyett a választók egyre inkább a washingtoni ügyekre koncentrálnak.

A szerzők a polarizációt a pártprogramokban szereplő főbb szakpolitikai kérdések eltérései mentén, az elszövetségesedést pedig a két párt országos és helyi programjainak a homogenizációján keresztül vizsgálták.

Az eredmények azt mutatják, hogy a harmincas és a hatvanas évek között nem volt markáns különbség a tagállami pártprogramokban a főbb témákat tekintve: a pártok a helyi, tagállami szinten kezelhető kérdésekkel foglalkoztak. A hatvanas és kilencvenes évek közötti korszakról nagyjából ugyanazt lehet elmondani, mint az előzőről, azonban kis mértékben, de a tagállami pártprogramok elkezdtek hasonlítani az országos pártprogramhoz.

A kilencvenes évektől kezdődően a két párt mind országos, mind helyi szinten csak a saját, országos témákkal kezdtek foglalkozni, az együttműködésre sarkalló helyi problémák pedig lekerültek a térképről.

A szerzők szerint a fentebb felvázolt folyamatot nagyrészt a politikai kommunikáció átalakulása, vagyis gyorsabbá és médiaközpontúvá válása eredményezte. A polarizáció és a pártprogramok homogenizációja egyszerre történtek mind szövetségi, mind tagállami szinten, így nem lehet egyértelműen kijelenteni, hogy a washingtoni párteltek lettek volna a folyamat kezdeményezői.

GONDOLATOK A TANULMÁNYRÓL

A tanulmány nagy mértékben segíti az amerikai pártrendszer(ek) működési logikájának a megértését, illetve bemutatja, hogy milyen irányokat vett az elmúlt száz évben. Érdekes viszont azzal is foglalkozni, hogy ez a folyamat hogyan hatott magára az amerikai demokráciára. Miközben az amerikai rendszer arra épül, hogy a lehető legjobban reprezentálja a legkülönbözőbb társadalmi csoportokat és ezáltal becsatornázza a helyi érdekeket a rendszerbe, végeredményében pedig közelebb kerüljön a közjó eléréséhez. A fentebb felvázolt folyamatok viszont szembementek ezekkel, hiszen a helyi érdekeket lesöpörte az országos politika elsőbbsége, ami ráadásul kívül esik a tagállami kormányzatok hatáskörén. Eközben a szövetségi kormányzat gyakran volt cselekvésképtelen, hiszen a polarizáció következtében a két párt előszeretettel akadályozta a Kongresszus működését, tehát a kormányzat két szintjén kvázi ellehetetlenült a közjó keresése. Az elmúlt évtizedek átalakulásai sok csoportot hátrányosan érintettek, ami a megfelelő válaszok hiányában ahhoz vezetett, hogy sokan úgy érezték, hogy hátra hagyta őket az átlagember problémáira érzéketlen elit. Ezt használta ki Donald Trump aki éppen ezekre az érzésekre építve vált közszereplővé és nyerte meg a választásokat is.

Hopkins DJ, Schickler E, Azizi DL. From Many Divides, One? The Polarization and Nationalization of American State Party Platforms, 1918–2017. Studies in American Political Development. 2022;36(1):1-20. doi:10.1017/S0898588X22000013

ÖNÉRDEK ÉS DEMOKRÁCIA

Az amerikai demokráciára sokáig úgy tekintettek, mint ami a világ elsőszámú mintademokráciája.

Azonban valamikor porszem került az amerikai politikai rendszer gépezetébe; a demokráciát érintő kihívások nem korlátozódnak le a nemrégiben rendszert váltó államokra.

Mindez ráadásul úgy bontakozott ki a szemünk előtt, hogy az amerikaiak túlnyomó többsége (85%) egyetért azzal az állítással, hogy a demokráciánál nincsen jobb politikai rendszer. Matthew H. Graham és Milan W. Svulik azonban más szempontok szerint vizsgálják az amerikaiak demokratikus elköteleződését. Az amerikai demokrácia hanyatlásával foglalkozó irodalom jelentős része az amerikai demokrácia erodálódását a politikai elitek erélytelenségének, illetve a két nagy párt kapuőri funkciójában bekövetkezett romlásnak tulajdonítja. Azonban a választóknak is fontos szerepük lehet a demokrácia megvédésében, a választásokon korlátozzák a normasértésre hajlamos politikusokat: nem szavaznak rájuk. Ennek ellenére az amerikaiak nem állták az útját a demokratikus normákat és a politika íratlan szabályait megsértő politikusoknak és megválasztották őket.

A szerzők a nagyfokú polarizációt tartják kulcsfontosságú tényezőnek, hiszen könnyen lehet, hogy a választók a saját érdekeiket (az ő pártjuk nyerjen) helyezik a demokratikus értékek megvédése elé.

A kutatás során egy olyan modellt hoztak létre a szerzők, amelyben azt vizsgálták, hogy a republikánus, a demokrata és a független önbesorolású szavazók milyen mértékben büntetik meg a demokratikus és a morális normákat sértő politikusokat egy képzelte választási szituációban.

Az eredmények azt mutatták, hogy az amerikaiak elutasítják, amikor a másik párt politikusa él antidemokratikus eszközökkel (pl.: választókerület manipulálása, tüntetés betiltása, szabad sajtó korlátozása stb.), azonban kettős mércét alkalmaznak, hiszen hasonló esetben csak kis mértékben büntetik meg a saját jelöltjeiket.

Ráadásul a választók a demokratikus normasértésnél csak a morális vétségeket (házasságtörés, adóelkerülés) vetik meg jobban, ami a demokrácia egészségének a szempontjából nem elégséges. Egyedül csak a választók kis, mérsékelt szelete tartja fontosabbnak a demokratikus

normákat a saját érdekeinél. Ez azt eredményezi, hogy a normasértő politikusok a szabályok megszegése után is politikai tényezők lehetnek, ami egy ilyen elmérgesedett politikai légkörben egy öngerjesztő folyamatot eredményez. Ezen politikusok szerint az igazságszolgáltatás közbelépése maga a bizonyíték arra, hogy a másik oldal bármit megtesz a hatalomba jutásért, így hasonló eszközök használatát helyezik kilátásba.

GONDOLATOK A TANULMÁNYRÓL

Ahhoz, hogy a kisebbség jogai ne sérüljenek, elengedhetetlen, hogy legyenek jogokat védő intézmények, azonban a legfontosabb garanciát a mindenkori társadalmi többség és az azt képviselő politikusok önmérséklete és önkorlátozása jelenti. Miután a politika képlékeny, ezért bármikor átalakulhatnak az erőviszonyok; a hatalmi elitnek tekintettel kell lennie az ellenzék jogaira, hiszen bármikor helyet cserélhetnek. Amennyiben egy ilyen önkorlátozó konszenzus uralkodik a politikai kultúrában, akkor a politikai elit kiszűri a sorai közül a normasértő politikusokat, valamint a választók is elfordulnak tőle. Azonban ha ez a konszenzus megszűnik, akkor a

politikusok és választók hajlamosak lesznek arra, hogy a választási győzelem érdekében olyan eszközöket alkalmazzanak, amelyek szembemennek a demokratikus normákkal. Ez viszont nagy eséllyel abba fog torkollani, hogy a másik fél is hasonló technikákkal éljen, hiszen, ahogy fentebb láthattuk, az önérték gyakran felülírja a demokratikus értékek elvont halmazát. Az intézményeknek éppen ezért kitüntetett szerepük van abban, hogy mederben tartsák a politikát.

HOGYAN ROMBOLJA A DEMOKRÁCIÁT AMERIKÁBAN A VIDÉK-VÁROS ELLENTÉT?

Mettler, Suzanne – Brown, Trevor (2022): The Growing Rural-Urban Political Divide and Democratic Vulnerability. The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science, Vol. 699, No. 1, pp. 130-142. DOI: 10.1177/00027162211070061

Egyre több országban figyelhetjük meg a városi és a vidéki szavazók éles szembenállását – ennek a trendnek az egyik mintaországa az Amerikai Egyesült Államok. A Demokrata Párt jellemzően a városokban, a Republikánus Párt pedig a vidéki körzetekben bír komoly fölényrel. Suzanne Mettler és Trevor Brown amerikai politológusok tanulmányukban azt állítják, hogy ez törésvonal végzetes lehet az amerikai demokrácia számára. A szerzők rámutatnak arra, hogy ez a fejlemény csak akkor érthető meg, ha az amerikai politikai fejlődés kontextusában vizsgáljuk azt.

Kiindulópontként érdemes megemlíteni, hogy a két nagy párt sokáig egyenletes támogatottsággal rendelkezett mind a vidéken, mind a városokban. Azonban a '80-as és a '90-es évektől kezdődően a republikánusok látványosan „elvidékiestek”, a demokraták pedig „elvárosiasodtak”. Emögött a folyamat mögött összetett gazdasági, szociokulturális és demográfiai okok vannak, ami összességében a vidék elszegényedéséhez, illetve a nagyvárosok fellendüléséhez vezetett. A nagyfokú területi különbségek előtt a két pártnak egyaránt volt arra esélye, hogy megnyerje mind a vidéki, mind a városi körzeteket, így olyan politikát kellett folytatniuk, ami a legtöbb társadalmi csoport érdekét képviselni tudta.

A régiókon átívelő társadalmi és politikai koalíciók hiányában a politikai döntéshozók hajlamosabbá váltak az őket támogató csoportnak kedvező szakpolitikákat támogatni, ezáltal éles határvonalat húztak az aktuális választások győztesei és vesztesei közé.

Az amerikai politikai intézményrendszer jellegzetességei ráadásul súlyosbítanak ezen, mivel a többségi választási rendszer aránytalanul nagy befolyást biztosított a vidéki körzeteknek (tehát a Republikánusoknak) a tagállami és a föderális törvényhozói testületekben (különösen a Szenátusban). A területi alapú képviselet ráadásul ahhoz vezetett, hogy a képviselőjelölteknek vagy csak vidéki vagy csak városi szavazókat kell tudniuk meggyőzni a győzelemhez, ami szinte ellehetetleníti az együttműködést a másik oldalal.

Ez tovább növeli a politikai küzdelem intenzitását, ráadásul a mérséklő hatással bíró kölcsönösen osztott identitások, illetve a demokratikus normák iránti elköteleződés jelentősen meggyengültek a szavazótáborok homogenizációjának köszönhetően.

Ennek a legszemléletesebb példája volt az, amikor a vidéki republikánus szavazók és az őket képviselő politikusok tömegesen kérdőjelezték meg a 2020-as elnökválasztás végeredményét. A cikkük végén a szerzők a demokrácia megóvása érdekében azt javasolják a politikai elitnek, hogy kössenek regionális koalíciókat a közpolitikaalkotás során, illetve, hogy szálljanak versenybe egymás szavazótáboraiért.

GONDOLATOK A TANULMÁNYRÓL

Ahogy azt a recenzióknak elején írtuk: nem csak az Egyesült Államokra jellemző a város és a vidék szembenállása. Magyarországon például 2010 óta választásról választásra megmutatkozik ez a konfliktus: amíg az ellenzéki pártok hatósugara kis túlzással leszűkült Budapestre és néhány vidéki nagyvárosra, addig a Fidesz-KD-NP dominál vidéken (persze ez nem jelenti azt, hogy ne lennének budapesti fideszes és vidéki ellenzéki szavazók).

Azonban ez a képlet még a rendszerváltás utáni Magyarország esetében sem számít túlságosan régi képletnek. Ha felidézünk az 1990-es és a 2000-es választási térképeit, akkor azt láthatjuk, hogy a bal- és a jobboldal egyaránt erős volt mind a városi, mind a vidéki körzetekben, annak ellenére, hogy a polarizáció már ekkor is jelentős volt. A 2010-es választások után azonban a Fidesz a választási rendszer megváltoztatásával felerősítette a vidéki körzetek jelentőségét, a fővárosiakét viszont csökkentette. Ez ahhoz vezetett, hogy a kormánypártok a vidékre, az ellenzék pedig Budapestre koncentráltak, ami a már meglévő törésvonal elmélyítéséhez vezetett.

TÁTONGÓ SZAKADÉKOK VAGY ENYHE NÉZETELTÉRÉSEK?

Az alábbi kutatás fókuszában az állt, hogy megvizsgálja, milyen mértékű a valós és vélt megosztottság az amerikai társadalomban. A vizsgálat során azt mérték, hogy miként alakul az ellenszenv az ellentétes táborral szemben, valamint a kiemelt közpolitikai kérdések – fegyvertartás, bevándorlás – ügyében mekkora egyet nem értés. A kutatás relevanciáját adja, hogy korábbi kutatások rámutattak arra, hogy akik demokratának vagy republikánusnak vallják magukat, egyre kevésbé tekintik egymást egyenrangú polgártársnak, és sokkal inkább fenyegetést jelentő ellenségeknek tartják egymást. Ez arra készteti az embereket, hogy figyelmen kívül hagyják azt, ami közös bennük, és olyan világgépet hoz létre, amelyet a destruktív „Mi/Ők” mentalitás határoz meg.

Ráadásul minél inkább úgy érzik a választók, hogy a másik párt tagjai nem kedvelik és dehumanizálják őket, annál valószínűbb, hogy nagyobb ellenszenvet és dehumanizációt fejeznek ki velük szemben. Ily módon a tényleges és vélt ellenszenv és dehumanizáció közötti szakadék az ellenségeskedés lefelé irányuló spirálját hozhatja létre, amely további polarizációt táplál.

Amint a másik felet ellenségnek tekintik, egy sor negatív észlelést és téves felfogást alakítanak ki róluk és szándékaikról. Kezdi azt hinni, hogy nem lehet velük vitatkozni, mert irracionális ellenségeskedés motiválja őket irántuk. Az ellenszenv nem a csoport tagjainak véleményére irányul, hanem magára a csoportra. Az ellenszenvet általában egy „érzeshőmérővel” mérik, amely megkérdezi, hogy valaki miként érez egy adott csoport iránt – a 0 nagyon ellenszenves, a 100 pedig nagyon barátságos attitűdöt jelent. Azt hihetnénk, ez a minta csak az egyes pártok legszélsőségebb tagjaira korlátozódik, de a kutatás alapján kiejelthetjük, hogy meglepően, széles körben elterjedt. A demokraták 82%-a túlbecsüli, hogy a republikánusok valójában mennyire nem kedvelik őket, és a republikánusok 82%-a túlbecsüli, hogy a demokraták valójában milyen mértékű ellenszenvet éreznek az irányukban. Hasonló eredmények születtek a bevándorlás és fegyvertartás esetében is, ugyanis a választók kétszer akkora értékeli az egyet nem értés fokát, mint amekkora az valójában, ez pedig rámutat arra, hogy a konszenzus egyáltalán nem lenne lehetetlen a megosztó kérdések terén sem.

A polarizáció egyik káros következménye az a hajlandóság, hogy valaki a párt érdekeit az ország érdekei fölé helyezze. Ennek mélyreható következményei vannak a demokráciára nézve. A jó hír az, hogy a kutatás szerint mind a demokraták, mind a republikánusok többsége ellenzi, hogy a pártérdeket az ország érdekei fölé helyezték. Ennek ellenére még mindig jellemző a pártok jelentős részére, hogy a pártot az ország fölé helyezték. A demokraták 60%-a ellenzi azt a javaslatot, hogy a Demokrata Pártnak mindent meg kell tennie annak érdekében, hogy ártson a másik pártnak az ország kárára, és megnehezítse a másik párt számára a kormányzást, de a megkérdezett demokraták 28%-a támogatja ezt az elképzelést. A republikánusok tekintetében 65%-a ellenzi, hogy a Republikánus Pártnak annak érdekében dolgozzon, hogy ártson a másik pártnak az ország kárára, és megnehezítse a másik párt számára a kormányzást viszont a megkérdezett republikánusok 23% -a támogatja ezt az ötletet.

GONDOLATOK A TANULMÁNYRÓL

A vélt és valós polarizáció esete két kérdést vet fel. Az első a média és a politikusok szerepe abban, hogy a két oldal távolinak érzi egymást magától. Ugyanis a politikai szereplők a feszültség fenntartása érdekében igyekeznek a másik oldalt rendszerint rosszabb színben feltüntetni, mint amilyenek a valóságban, a média pedig szintén, „ahol a feszültség ott a figyelem” elvén alkalmazza ugyanezt a logikát. A másik szempont pedig az amerikai demokrácia válságának kérdése. Ugyanis az amerikai demokrácia válságát gyakran említik egy lapon a magyar demokrácia válságával is, és Trump, valamint Orbán Viktor közötti párhuzamok sem ritkák. Azonban kitűnik az alábbi tanulmányból, hogy a választók Amerikában nem támogatják a pártjuk olyan hatalmi törekvéseit, amely negatívan hathat a demokráciára. Ezzel szemben az olyan fiatalabb demokráciákban – mint amilyen a magyar is – ezek a reflexek nem, vagy kevésbé alakultak ki a társadalomban és a demokrácia érettségét ezért mindenképpen érdemes lenne figyelembe venni, s úgy megítélni az egyes országokon belüli visszacsúszását.

PÁRBESZÉDDEL A TÁRSADALOM POLARIZÁLÓDÁSA ELLEN

Mára már megszokottá vált, hogy a közélet iránt érdeklődő emberek indulatosan beszélnek és vitatkoznak a politikáról, különösen akkor, amikor ellentétes nézetű emberekkel elegyednek szócsatába, ez pedig akár a személyi kapcsolatok rovására is mehet.

Nincs ez másképp Amerikában sem. David E. Campbell szerint ez a fajta érzelmi polarizáció az ismerősi hálózat leépülésén túl a demokráciát is kiteszi az erózió veszélyének.

A másik politikai oldallal szemben érzett gyűlölet ugyanis afelé terelheti a választókat, hogy azok legitímnek tekintsenek olyan antidemokratikus eszközöket (szabadságjogok korlátozása, politikai erőszak) a sajátjaik részéről, amelyek az erősen sztereotipizált, morálisan elítélendő ellenfél hatalomból való kiszorítását célozzák.

Campbell a tanulmányában az elmúlt évtizedek során növekvő érzelmi polarizáció és a társadalmi tőke ezzel párhuzamosan végbemenő csökkenése között szoros összefüggést fedezett fel, amivel az eddigi kutatások nem foglalkoztak. A társadalmi tőke annak az indikátora, hogy az egyén társadalmi kapcsolatai közül mennyi olyan van, amelyek a kölcsönös bizalomra építenek, és a valahova tartozás érzetét adják. Ha az egyén hálózatába olyanok is tartoznak, akik tőle eltérő nézeteket vallanak, akkor könnyen lehet, hogy megértőbb lesz velük, és nem fog rájuk páriaként tekinteni. A tanulmány innovációja a módszeréből fakad, ugyanis a korábbi eljárások csak annyit tettek lehetővé, hogy a társadalmi tőkét éppen olyan csoporttagságokon keresztül mérték, amelyek akár kizárhatják a soraikból a másfajta nézetekkel rendelkező egyéneket. Campbell viszont éppen a csoportok keveredésén keresztül közelítette meg a kérdést.

A szerző a kutatás során azt vizsgálta, hogy a különböző jövedelmi szintekbe osztott, 25 és 44 év közötti, aktív Facebook felhasználó republikánus és demokrata szavazók egymás iránti ellenérzéseit mennyiben befolyásolja a gazdasági áthidalás, vagyis az, hogy milyen gyakran érintkeznek olyanokkal, akik eltérő jövedelmi szinttel rendelkeznek.

Az eredmények azt mutatták, hogy a jövedelmi osztályokon átvelő kapcsolat és az ebből fakadó gyakori párbeszéd csökkenti az érzelmi polarizációt.

Azok a választók (elsősorban a republikánusok), akik magas gazdasági áthidaláson alapuló társadalmi tőkével rendelkeznek (azaz kapcsolatot tartanak a sajátjuktól eltérő vagyoni helyzetben lévő polgárokkal), azok kevésbé elítélőek és előítéletesek a másik párt szavazóival. Mindebből az következik Campbell szerint, hogy az amerikai demokráciát fenyegető felfokozott érzelmek csillapíthatóak, amennyiben a társadalom az önszerveződésen keresztül növelni tudja a gazdasági áthidalást, illetve a politikai elit tudatosan fellép annak elősegítéséért.

GONDOLATOK A TANULMÁNYRÓL

A fentebbi megfigyelések után érdemes lehet górcső alá vetni, hogy Magyarországon hogyan is állhat a "társulás művészete", illetve mi lehet annak viszonya a hazai politikai polarizációhoz. Az államszocializmus korszaka alatt a független társadalmi szervezetek nem tudtak kibontakozni, így nem tudott kialakulni erős társadalmi tőke, amire a demokráciát lehetett volna építeni. A rendszerváltás után sem erre került a hangsúly, így a magyar társadalom kiváló táptalaja lett a polarizációnak. A megfelelő demokratikus tapasztalat és gyakorlat hiányában nem meglepő, hogy a mai magyarországi polarizáción alig tud tompítani a gyenge civil társadalom.

Miután Magyarországon nagyon erős a város-vidék ellentét (akárcsak Amerikában), így feltételezhetjük, hogy a mai magyar civil társadalom súlyos többségét olyan szervezetek teszik ki, amelyek kizáró csoporttagsággal rendelkeznek, illetve nem valósítják meg a gazdasági áthidalást sem. A magyarok kis túlzással legfeljebb csak a nagyobb családi összejöveteleken találkoznak szemtől szembe eltérő politikai véleményekkel és folytatnak eszmecserét egészen addig, ameddig valaki félbe nem szakítja azt mondván, hogy "A családi asztalnál nem politizálunk!".

Campbell, David E. (2023): Social Capital in a Divided America: The Relationship between Economic Bridging and Affective Polarization. The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science, Vol. 708, No. 1, pp. 102-120. DOI: 10.1177/00027162241228121

Az amerikai demokrácia visszacsúszásának egy kritikus pillanata a 2021. január 6-án bekövetkezett washingtoni ostrom, melynek a választók Biden és Trumpról alkotott képre való hatását vizsgálja az alábbi tanulmány. Ezen a napon a Kongresszus feladata volt hitelesíteni a 2020-as elnök választás eredményét, mellyel egyidőben Trump tömegek előtt szónokolt, és hangoztatta a választási eredményekkel kapcsolatos kétségeit, valamint arról beszélt, hogy az egybegyűlteknél feladata megmenteni az amerikai demokráciát. A tömeg egy jelentős része pedig ezen felbuzdulva Capitolium épületéhez vonult, ugyanis szerette volna megakadályozni a Kongresszust az eredmények hitelesítésében.

Mindannak ellenére, hogy Trumpnak lehetséges szerepe volt a zavargásokban, a volt elnök továbbra is az amerikai politika központi alakja maradt.

Bár a zavargások után úgy tűnt, hogy még a konzervatív többség részéről is csökkent a támogatottsága, mely a politikai karrierje végét is jelenthette volna, végül képes volt ezen fordítani. Mindeközben Bidennel egyre többen kezdtek szimpatizálni, de ahogy Trump esetében ellenérzések, Biden irányában a szimpátia halt el. Az alábbi tanulmány azt vizsgálja, hogy miként alakult a választók két elnökről alkotott képe az ostrom, és Biden kormányzásának századik napja között.

A vizsgálathoz a legnagyobb demokrata és a legnagyobb republikánus online csoportban zajló diskurzusokat elemezték. Az elsődleges eredmények arra mutattak rá, hogy a demokrata csoport egységesebb volt, mint a republikánus. Az utóbbi csoportban szereplő megjegyzések gyakrabban célozták meg Trumpot (518), mint Bident (299), néhány további megjegyzés pedig mindkét vezetőre irányult (101). A demokrata beállítottságú csoport felhasználói különösen negatívan ábrázolták Trump elnököt (373-ból 230 negatív volt), és következetesen pozitívak voltak Biden elnök ábrázolásában (162-ből 152).

Ezzel szemben, míg az konzervatív felhasználók túlnyomórészt negatívan keretezték Biden elnököt (258-ból 245), addig Trump elnököt is többségében negatívan keretezte ez a csoport (213-ból 124).

Ez arra utal, hogy a január 6-i zavargás különösen nagy hatással volt arra, hogy az amerikai közvélemény hogyan tekint Trumpra a leköszönését követően, hiszen még a saját tábor is elbizonyta-

MILYEN HATÁSSAL VOLT A CAPITOLIUMI OSTROM BIDEN ÉS TRUMP MEGÍTÉLÉSÉRE?

lanodott vele kapcsolatban. Ráadásul általánosságban kijelenthető, hogy azok a bejegyzések, amelyek Trump, hazafiságát és erkölcsiségét támadták, szignifikánsan népszerűbben voltak a vizsgált online platformon. Ez azonban csak az ostromhoz közeli időszakban volt jellemző. A vizsgált időszak végére a két vezető ábrázolása repolarizálódott: a konzervatívok Trump elnök elfogadása és Biden elnök elutasítása felé mozdultak el. Mindeközben a demokrata felhasználók pozitívan változtak mindkét vezető ábrázolásában.

A Trump elnök iránti érzelmek általános pozitív tendenciája mindkét közösségben jelzi, hogy az amerikai közvélemény mindkét tábora néhány hét alatt túllépett a január 6-i eseményeken, aminek köszönhetően Trump releváns maradt a konzervatív vezetésben.

GONDOLATOK A TANULMÁNYRÓL

A kutatás egyik legfontosabb tanulsága, hogy az amerikai választóközösség még azon tagjai is bírálják Trumpot akik az őt támogató csoporthoz tartoznak. Ez megerősíti az alábbi számban más recenziókban is kiemelt megállapításokat, miszerint az amerikai választók számára kiemelten fontos a demokrácia védelme - akár a saját oldaluk győzelme ellenében is. Ebből kifolyólag pedig arra következtethetünk, hogy a demokrácia válsága messze nem olyan súlyos az országban, mint ahogyan azt első ránézésre feltételeznénk. Ugyanakkor a politikusok hosszú távon való "büntetése" itt sem valósul meg, mert idővel a feledés homályába merülnek ezek a tettek és így a politikusok politikai versenyből való kizárása sem feltétlenül valósul meg a választók részéről. Ugyanakkor a politikusok hosszú távon való "büntetése" itt sem valósul meg, mert idővel a feledés homályába merülnek ezek a tettek. A demokrácia tehát fontosabb érték Amerikában, mint Magyarországon, de a politikai memória ugyanolyan rövid ott, mint idehaza.

Hale, B. J., & Alberti, L. (2024). A Peaceful Transfer of Power? A Content Analysis of Leadership Framing and Political Discourse in r/Politics and r/Conservative Following the 2021 U.S. Capitol Riot. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 0(0). <https://doi.org/10.1177/10776990241248855>

VÁLASZTÁSOKRÓL AZ ISKOLÁBAN

A szöveg első részéből kiderült, hogy a politikai kérdések feltárása erősíti a diákok politikai érdeklődését is, amely a polgári cselekvésre ösztönző hatással van, beleértve a választásokon való részvételt is. A választási időszakban jobban pezseg a közélet, és a fiatalok politikai hirdetéseket, kampányüzeneteket látnak.

A tanárok ekkor kihasználhatják a diákok fokozott érdeklődését, és tovább növelhetik azt, ha kiemelik a jelöltek és érdekcsoportok között folyamatban lévő vitákat, és arra ösztönzik a diákokat, hogy olyan módon tájékozzanak fel a kérdéseket, amelyek elősegítik a polgári attitűdök kialakulását, valamint hasznos beszélgetéseket indíthatnak olyan ellentmondásos témákról, mint az abortusz vagy a fegyvertartáshoz való jogok.

A tanulmány második felében empirikusan is megvizsgálta az állampolgári nevelés kérdéskörét, ehhez 1723 olyan középiskolai tanárválasztat elemezte akik rendszeresen tartanak társadalomismereti órákat. A tanárokat 12 államból (3 baloldali, 3 jobboldali, 6 billegő) választották ki, hogy megvizsgálják a témához kapcsolódó pedagógiai módszereiket, a tanított témákat és a választással kapcsolatos tanítás általános gyakoriságát.

A mintánkban szereplő válaszadók többsége arról számolt be, hogy tanít a választásról

és közülök 61%-a hetente vagy gyakrabban tart órát politikai témában. A gyakoriság pedig jellemzően akkor volt magas, amikor a tanárok nagyobb tantervi kontrollal rendelkeznek, tehát az oktatói szabadság ösztönzőleg hatott az aktuálpolitikai témák tanterembe való behozatalával.

Nem szükséges tehát előírni a tanárok számára különböző politikai kérdések tárgyalását, hiszen éppen a szabad témaválasztás hatására hozzák be a kurrens közéleti témákat az iskolába.

Ugyanakkor a tanárok és mikrokörnyezetük valamint a közösség is befolyásolta ezt a hajlandóságot: ha a tanárok úgy érzik, hogy saját álláspontjuk összhangban van a közösség értékeivel, akkor nagyobb eséllyel beszélgetnek nyíltan aktuálpolitikai kérdésekről. Ha pedig az a benyomásuk, hogy a szülők és a diákok véleménye nagy valószínűséggel különbözik az övéktől, akkor kevésbé valószínű a közéleti témák megvitatása. A tanárok különböző szociodemográfiai jellemzői viszont egyáltalán nem voltak hatással a gyakoriságra, tehát a kisebb és nagyobb településeken egyaránt fontosnak tartják a politikáról szóló diskurzusokat az iskolában kortól és nemtől függetlenül.

A választásokról való tanítás azonban kihívást jelenthet: míg a diákok minden iskolai tantárgyban

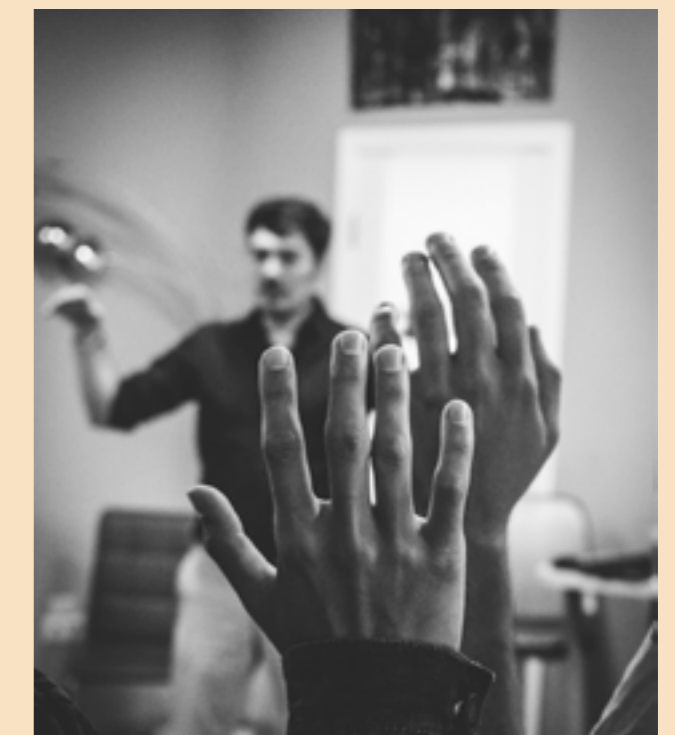
háttértudásukra és tapasztalataikra támaszkodnak, a politikai kérdések mások: itt az értékek, erkölcsök és érzelmek legalább annyit számítanak, mint a tárgyi tudás. Ezenkívül a diákok közötti politikai különbségek vitatottabb osztálytermi környezethez és a zaklatás növekedéséhez vezethetnek. Egy több mint 600 középiskolai igazgató bevonásával készült, országosan reprezentatív tanulmány azt mutatta, hogy a legtöbb iskola pártpolitikai feszültségeket tapasztalt, amelyek gyűlölködő megjegyzésekhez vezettek az ellentétes nézeteket valló diákok körében.

Ugyanakkor a politikai polarizáció idején a kortárs kérdések megismerése létfontosságú a polgári élet számára, és ezek az órák és témák kulcsszerepet játszhatnak abban, hogy a diákok megértsék őket.

GONDOLATOK A TANULMÁNYRÓL

Ami a magyar olvasó számára szembetűnő különbség a magyar és amerikai oktatás között, az a politika jelenléte az iskolában. Magyarországon a szocializmusban kialakult reflexek továbbra is erősek és a rendszerváltás után 34 évvel is csak kis mértékben kerültek be a közéleti kérdések az iskolába, és akkor is sokkal inkább lexikális tudásra fókuszálva, kevésbé interaktív módon. Holott – ahogy arra a tanulmány is rámutat – az állampolgári nevelés

kulcsfontosságú tényező egy hosszútávon stabilan működő demokráciában. Amerikában ezeken a tanórákon ugyanis nem a tanár véleményét kell meghallgatni, hanem a diákok különböző cikkeket olvashatnak és kutatást végeznek, valamint vitáznak is az izgalmasabb kérdésekről. Ez az eszköz pedig éppen a polarizációt gyengítheti, valamint demokratikus intézményekbe vetett bizalmat és demokratikus normákat hivatott erősíteni. Fontos szempont tehát, hogy a demokrácia válságára sokkal immunisabb lehet az amerikai társadalom, mint a magyar. Ráadásul a demokrácia csak akkor tud jól működni, ha az intézményrendszeren túl a demokratikus normák is kialakultak, amit nagyban elősegíthet az állampolgári nevelés mely által ellenállóbbá válik a demokrácia.

AZ INDULATOS KIRÁLYCSINÁLÓK NEGATÍV SZAVAZÁS AZ USA-BAN

A 2020-as amerikai elnökválasztás során az szavazók közel egyharmada nem a kedvenc jelöltjére, hanem az egyik jelölt ellenében adta le a szavazatát. Ezt nevezi a választói magatartással foglalkozó szakirodalom negatív szavazásnak. Diego Garzia és Federico Ferreira da Silva arra vállalkoznak a tanulmányukban, hogy feltárják, hogy mi volt ennek a jelenségnek a mozgatórugója. A klasszikusok szerint a negatív szavazás mögött alapvetően kétféle motiváció lehet. 1) A racionális választás elméletéből kiinduló gondolkodók szerint a választók a negatív szavazás során a hivatalban lévő politikust büntetik meg a rossz gazdasági teljesítményért. 2) A politikai pszichológia szerint a jelenség mögött lélektani feszültséget csökkentő motiváció van, hiszen előfordulhat, hogy a szavazónak olyasvalakire kell szavazniuk, akire alapvetően nem akarnának. Ez történik például akkor is, amikor egy konzervatív a liberális politikusra szavaz, hogy ne nyerjen a szocialista, vagy a magyar választásokon is sokszor az ellenzéki szavazók egy általuk kevésbé kedvelt pártra voksolnak, mert a cél a Fidesz megállításása.

Azonban a szerzők szerint ezek a magyarázatok mára sokat vesztek a magyarázóerejükől, és egy új, alternatív érvelést fogalmaznak meg.

Az érzelmi polarizáció méréséhez a kutatók egy olyan modellen keresztül vizsgálták a választók negatív szavazási hajlandóságát, amely a másik párttal és annak politikusaival szemben táplált negatív érzéseken alapult. A válaszadókat kategóriákba sorolták annak függvényében, hogy mennyire elkötelezettek kedvenc pártjukhoz (Demokratákhoz vagy Republikánusokhoz) vagy jelöltjükhez (Bidenhez vagy Trumphoz). A kutatás azt a központi kérdést tette fel, hogy a válaszadókat a 2020-as választás során mennyiben befolyásolta az egyes párt vagy jelölt ellenében érzett ellenszenv.

Az eredmények azt mutatják, hogy amíg az erős pártos identitással rendelkezők esetében az ellenszenv magas értéke mellett alacsony volt a negatív szavazási hajlandóság, addig a független válaszadóknál kiugróan magas volt ugyanez a hajlam.

Mindez nem azt jelenti, hogy a pártos republikánus vagy demokrata szavazók ne lennének ellenszenvvel a másik pártja vagy vezető politikusára iránt, azonban a saját pártjuk és jelöltjük iránt viselt pozitív érzelmeknek köszönhetően ők inkább „valamire és valakire” szavaznak. A független, pártkötődéssel nem, vagy csak kevésbé rendelkező polgárok fő motivációja viszont a „rossz jelölt” megállítása.

A negatív szavazatok a 2020-as elnökválasztás végeredménye szempontjából sorsdöntőnek bizonyultak, hiszen azok túlnyomórészt Trumpot büntették, és több államban a negatív szavazatok billentették át a szoros eredményt Biden javára

GONDOLATOK A TANULMÁNYRÓL

A korábbi megközelítésekkel szemben a fenti tanulmány számol azzal, hogy nem csak a hatalmon lévő párttal vagy politikussal szemben lehet negatív szavazni. Feltételezhetjük, hogy Kamala Harris és Donald Trump versenyében is komoly szerepe lesz annak, hogy ki mennyi negatív szavazatot tud begyűjteni. Tekintve, hogy Harris Trumphoz képest

kevésbé számít karizmatikusnak, arra gondolhatunk egyből, hogy ez hátrányként érheti a Demokrata Párt jelöltjét. Ez azonban korántsem ilyen egyértelmű. A karizmatikus vezetés egyik legfontosabb ismertetőjegye és következménye, hogy hajlamos szélsőségesen pozitív és negatív érzelmeket kelteni a választókban. Ameddig a támogatók számára a karizmatikus politikus egy emberfeletti képességekkel megáldott vezér, addig az ellenzők számára legalább ugyanannyira riasztóan tud hatni. A karizmatikusság egyik velejárója, hogy ezek a politikusok gyakran olyan válaszokat adnak a problémákra, amelyek a demokrácia szabályait is feszegetik. Ha erre a másik párt egy olyan politikust állít, aki szintén a normák kikezdésével veszi fel a versenyt, akkor annak végeláthatatlan következményei lehetnek a demokrácia szempontjából. Amennyiben viszont egy olyan politikusra esik a választás, aki a demokratikus intézmények védelmét helyezi a középpontba, akkor a karizmatikus politikus elutasításával jelentős mértékű negatív szavazatot gyűjthet be.

Tekintve, hogy az érzelmi polarizációból következő negatív szavazást csak felerősíti a karizmatikusság, könnyen lehet, hogy épp a sokszor problematikusnak tekintett negatív szavazás lehet a demokrácia védőbástyája.

A KONSZOLIDÁLT DEMOKRÁCIA MEGGYENGÜLÉSE AZ USA-BAN

Schedler - Bor (2024) The end of democratic consolidation in the US. CEU Democratic institute working papers

A CEU Demokrácia Intézete világszerte foglalkozik olyan országokkal, ahol a demokrácia minősége romlik, és a kutatásokba fontosnak tartották az USA-t is bevonni, ami az eredményeket tekintve egyáltalán nem volt alaptalan. Aggodalmaikat elsősorban azért fejezték ki, mert úgy vélték, hogy a polarizáció olyan mértékűre nőtt Amerikában, ami már veszélyezteti a demokráciát. Ugyanis a pártok és ideológiák mentén kialakult táborok között olyan mértékűre nőtt a távolság, hogy a szemben álló politikusokat hajlamosak lehetnek démonizálni a választók. Ez pedig azért sarokpont a kutatásban, mert a képviselői demokrácia attól függ, hogy a vesztesek hajlandóak-e elfogadni a szabad és tisztességes választások eredményeit.

A konszolidált demokrácia alapfeltétele a vesztes beleegyezése a győztes uralmába, enélkül nehéz betartani a békés konfliktus demokratikus ígérését.

Az elmúlt három évtizedben az Egyesült Államok a politikai polarizáció eluralkodott a pártvonalak mentén, és a közéleti kérdésekben való állásfoglalásokat a szekértábor logika dominálja. Annak ellenére, hogy a polgárok alacsony vagy közepes szintű „ideológiai polarizációt” mutatnak, érzelmi szinten nagyon erősen mutatkozik az ellenszenv. A kutatók a polarizáció értékelése érdekében kérdőíves vizsgálatot folytattak le, amiben több mint kétezren vettek részt. Az eredmények alapján a polgárok sokkal inkább a másiktól feltételezik, hogy hajlamos átlépni a demokratikus keretrendszer határait, a saját tábor politikusai viszont nem. Az elkötelezett választadók mintegy háromnegyede elfogadja azt az elképzelést, hogy ellenfeleik hajlandóak feláldozni a demokráciát, a törvényességet és a tisztességet, ha az érdekük úgy kívánja. Ugyanakkor mindkét oldal szilárd többsége elutasítja a saját oldalukon álló politikusokról való hasonló feltételezéseket.

Az ellenfelekről kialakult való ilyesfajta elméletekkel a fő probléma az, hogy arra ösztönözhetik a választókat, ne csak elfogadják a saját oldalukon a demokratikus játékszabályok figyelmen kívül hagyását, hanem támogassák is.

A szerzők szerint aggasztó, hogy a választadóknak csupán egyötöde tekinti „demokratikusnak” az ellenfeleit. Vagyis a polgároknak csak egy kisebbsége tekint a politikára legalább bizonyos fokú bizalommal arra, hogy ellenfelei elkötelezettek a demokratikus elvek mellett. A demokraták ítélkeznek keményebben, négyötödük Trump volt elnököt „antidemokratikusnak” tartja, és csaknem kétharmaduk látja így a republikánus politikusokat és a szavazókat is. Míg a republikánus választadók valamivel pozitívabbak, még mindig 68 százalékuk látja Joe Bident, 57 százalékuk a demokrata politikusokat, 50 százalékuk pedig a demokrata szavazókat antidemokratikusnak. A csoporton belüli észlelések szinte tökéletes ellentétei a csoporton kívüli észleléseknek. A demokraták háromnegyede az elnököt, politikusait és szavazóit a demokratikus oldalra helyezi.

A demokratikus normák megsértésének értékelésekor a polgárok néha kettős mércét alkalmaznak. Úgy tűnik, hajlandóbbak támogatni a törvényszegéseket, amikor a saját pártjuk van hatalmon, és hajlamosabbak elutasítani őket, amikor nincs hatalmon.

Azonban még a drámai polarizáció kontextusában is, mint az Egyesült Államokban, a pártkövetők jelentős kisebbségei továbbra is hajlandóak megértéssel tekinteni ellenfeleikre, saját oldalukra pedig szkepticizmussal.

GONDOLATOK A TANULMÁNYRÓL

Mindezekén túl a demokratikus bizalmatlanság azért is jelenthet hosszú távon problémát, mert a politikai szereplők egyes intézményekbe való bekerülése által az intézményekbe integritásába vetett hit is meginoghat, hiszen a választók azt feltételezik, hogy az intézmények a pártérdekeket szolgálják, és nem a funkciójukat látják el. Ezért pedig érdemes mielőbb elejét venni az kialakult bizalmatlanságnak a másik oldal iránt, mert a félelem megjelenése és az ellenfél démonizálása önbeteljesítő jóslatként működhet mely nem csak tovább növeli a távolságot az oldalak között, a demokráciát is veszélyeztetheti. Ennek egyik példája lehet a Capitolium elleni ostrom is - ami a választás intézményébe vetett hitben való megingás következménye - ahol ugyan a választók csekély része vett csak részt, és még a Trump támogatók szemében is elítélendő esemény volt, mindenesetre jól illusztrálja a tanulmány által tárgyalt folyamatokat.

AZ AMERIKAI DEMOKRÁCIA VÁLSÁGÁNAK TÖRTÉNELMI GYÖKEREI

Lieberman, Robert C. – Mettler, Suzanne (2023): *The Crisis of American Democracy in Historical Context. The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, Vol. 708, No. 1, pp. 122-136. DOI: 10.1177/00027162241228969

Robert C. Lieberman és Suzanne Mettler szerint az amerikai demokráciát érő aktuális kihívások nem érthetőek meg, ha csak a Trump-jelenségre fókuszálunk.

A jelenlegi politikai polarizációra, a növekvő gazdasági egyenlőtlenségekre, valamint az elnöki hatalom túlterjeszkedésére egyaránt találunk a régműltből példákat.

A mélyebb megértés érdekében a szerzők belső történelmi összehasonlítást végeztek el, és öt történelmi korszakot vizsgáltak meg (1790-es, 1850-es, 1890-es, 1930-as, 1970-es évek) aszerint, hogy az adott időszakban milyen kihívások érték a demokráciát. Ezek alapján három nagyobb tanulságot vontak le.

1) Az amerikai elit megosztottsága a XX. század kivételével meghatározta a politika menetét, tehát nem Donald Trump volt az első, aki kiélezte a politikai különbségeket.

A konfliktusok akkor tudtak nyugvópontra térni, amikor a két nagy párt egyaránt a sorai között tudott konzervatív és liberális politikusokat, vagyis nem volt nagy az ideológiai különbség a pártok között.

2) A gazdasági egyenlőtlenség problémája szintén előfordult már az amerikai történelemben. A különböző jövedelmi csoportok közötti különbségek növekedése aránytalanul nagy befolyást biztosít a nagyon gazdagok számára, ami megágyaz az olyan elitellenes politikusok számára mint Donald Trump. A XX. század során az elitek aktív közbelépésének köszönhetően csökkentek a különbségek.

3) Donald Trump elnökként többször is megpróbálta személyes és politikai érdekeinek az előmozdításához növelni az elnöki hatalom súlyát, ahogyan azt a 2020-as elnökválasztás megkérdőjelezése során láthattuk. A XX. század során többször is volt arra példa, hogy az amerikai elnök növelni akarta a mozgásterét, akár a törvényes kereteken túl is; elég csak Richard Nixon esetére gondolnunk. Azonban a két nagy párt egységesen lépett fel a végrehajtó hatalom súlyos normasértése esetén, ennek azonban a polarizáció alacsony foka volt az alapja. Az amerikai politikai fejlődés korántsem volt annyira tökéletes, mint ahogyan azt sokan vélik. A régi problémák búvópatakként törhetnek a felszínre, aláásva a demokrácia működését. Ugyanakkor azt is láthattuk, hogy a történelem nem csak "veszedelmes" lehet, hanem inspirációt is szolgálhat a probléma megoldásához. Ehhez viszont az amerikai politikai elitnek olyan

megoldásokat kellene alkalmaznia, ami politikailag elképesztően "költséges" lenne, hiszen a demokrácia szempontjait a pártos érdekek elé kellene helyezniük. A populizmust fűtő gazdasági egyenlőtlenségek és a végrehajtó hatalom túlkapásai ellen a két nagy pártnak együttesen kell fellépnie.

GONDOLATOK A TANULMÁNYRÓL

A tanulmány érzéketesen szemlélteti számunkra, hogy ezek a fentebb bemutatott, történelmi gyökerekkel rendelkező kihívások milyen mértékig tudják rombolni a demokrácia építményét. Ugyan különböző mértékben, de egyre több országban megfigyelhető az a jelenség, amelynek a szerzők az Egyesült Államok esetében is különös figyelmet szentelnek: az egyre súlyosbodó polarizáció következtében a politikai elitek és a választók úgy érzékelik – és emiatt azt is kommunikálják –, hogy a választásoknak szélsőségesen nagy a tétjük.

Amennyiben egy politikai közösségben úgy vélik, hogy a másik oldal győzelme felér a totális vereséggel, akkor az a közösség nagy eséllyel hajlani fog arra, hogy a hatalom megőrzésének vagy megszerzésének érdekében olyan eszközöket is elfogadhatónak tartson és alkalmazzon, amelyet ellenkező esetben mélységesen elítélne és demokráciaellenesnek titulálna.

Ilyenre volt példa Magyarországon a 2022-es országgyűlési választás előtt az a felvetés, hogy amennyiben az ellenzék eléme a kormányváltást, akkor az új összetételű törvényhozás akár minimális többséggel is, de megváltoztathatná az Alaptörvényt – amelyet egyébként csak kétharmaddal lehetne megtenni. Ahhoz, hogy a demokrácia jól működhessen, elengedhetetlen, hogy a különböző társadalmi csoportok és a képviselőikre vállalkozó politikusok között nagyfokú, kölcsönösségen alapuló bizalom alakuljon ki.

BIZALOMVESZTÉS A VÁLASZTÁS INTÉZMÉNYÉBEN

A demokrácia egyik alapfeltétele a demokratikus játékszabályok tisztelete és a választások elvesztése esetén a hatalomról való lemondás, és a másik győzelmének elismerése, ugyanis ezzel legitimálhatjuk a győztes hatalomgyakorlását a következő választásokig.

De mi történik akkor, ha vezető politikusok – Amerika esetében Trump – kétségbe vonja a választások tisztaságát és azt hirdeti, hogy csalás történt? Ezt a kérdést vizsgálta Bowler és Donovan a tanulmányában, melyben finoman szólva is aggasztó következtetésekre jutottak. Érdeemes megjegyezni, hogy a választási eredmények meghatározzák, hogy mely párt követői kezdenek kételkedni az eredmények tisztaságában. A kutatás szerint az elkötelezett demokraták kissé, de jelentősen kevésbé bíztak a 2016-os országos szavazatszámlálásban, amikor Trump nyert, mint az elkötelezett republikánusok. A demokraták 2020-ban viszont sokkal nagyobb bizalommal viseltettek szavazatszámlálás iránt, mint 2016-ban. A republikánusok hasonlóképpen nagyobb bizalomról számoltak be a szavazatszámlálás módjával kapcsolatban amikor Trump 2016-ban nyert, és ez csökkent 2020-ban, amikor Trump veszített.

Korábbi kutatások és az alábbi tanulmány is első ránézésre arra enged következtetni, hogy egy természetes ciklikus folyamatról van szó, miszerint azok a választók akik a vesztes oldalt támogatták a választáson kevésbé bíznak meg a választás tisztaságában

Azonban a 2020-as választás során kimutatható volt, hogy a 2008-as eredményekhez képest sokkal drasztikusabb volt a bizalomvesztés a republikánusok körében.

Ugyanakkor a kutatás kiemelt hangsúlyt fektetett azon államok vizsgálatára, amelyek Trump célkeresztjébe kerültek, miszerint azokban elcsalták a választásokat. Ezeket azért vette támadás alá, mert a szoros eredmények mellett demokrata vezetőség, vagy mert a levélsvazokat lassan dolgozták fel és a feltételezett végeredményt végül megfordították. Ezekben az államokban pedig lényegesen nagyobb volt a bizalomvesztést mind az állami mint a föderális szintű szavazatszámlálás intaktságában.

Gondolatok a tanulmányról

A tanulmány kitűnően rámutat arra, hogy a politikai vezetőknek nagy szerepe van a demokratikus értékek életben tartásában és azok rombolásában is.

Amíg a pártok maguk választották ki az elnökjelölteket, addig meg tudták akadályozni a bizalmat erodáló politikusok felemelkedését, azonban az előválasztásokon már kevésbé tudják gyakorolni ezt a kontrollt. E különös esetben pedig, azt is érdemes megemlíteni, hogy azok a szenátorok, kormányzók, és képviselők, akik kritizálták Trumpot a választások tisztaságának megkérdőjelezésével, rendszerint megbuktak, míg akik kiálltak mellette, újra elnyerték először a párt, majd a választók bizalmát is. Tehát a legtöbb politikus nem is érdekelt abban, hogy vereség esetén megvédje a választások tisztaságát. Mindenesetre más tanulmányok megállapították azt is, hogy dramatikusan nem csökkent a választás intézményébe vetett bizalom az elmúlt évtizedben sem, és hasonló kétségek már a 2000-es években is megjelentek. Jelen tanulmány fő értéke viszont, hogy rámutatott, a politikai elit kiemelt szerepére a demokratikus intézményekről - például a választás tisztaságáról - alkotott kép alakulásában.

Bowler, S., & Donovan, T. (2024). Confidence in US Elections After the Big Lie. *Political Research Quarterly*, 77(1), 283-296. <https://doi.org/10.1177/10659129231206179>

A korábbi számok elérhetőek az alábbi QR-kód beolvasásával.

